

Soucít a Vzдор – a Říše zla po čtyřiceti letech

Příští měsíc, konkrétně 8. června, to bude rovných čtyřicet let, co při projevu v britské Dolní sněmovně označil Ronald Reagan Sovětský svaz za Říši zla. Letošní události ukazují, že se na tomto označení, bohužel, nic nezměnilo.

Ruská federace, která se nezakrytě považuje za nástupce a pokračovatele SSSR, přepadla svého souseda, mučí a vraždí jeho obyvatele a celému světu hrozí jadernou válkou. To všechno pod praporem údajného boje proti nacismu – a přitom sama používá nacistickou rétoriku, argumentaci a postupy.

Rusko, největší země světa, nechalo rozkrást nezměrné zdroje svého přírodního bohatství příslušníky a podporovateli svého autokratického režimu, a aby od toho odvrátilo pozornost, útočí na své sousedy a snaží se jim zabrat další kusy území.

O nacistickém uvažování ruských politických elit nás nemusí přesvědčovat ukrajinský tisk, stačí si poslechnout něco z oficiálních výstupů ruských představitelů. Slova o tom, že „*Ukrajince je nutné vyvraždit*“, že „*Odpůrce války je třeba zatknout, vykastrovat a zavřít do koncentračních táborů na převýchovu*“, že „*Je třeba shodit na Varšavu vodíkovou bombu*“ či že „*Stačí jedna mohutná ruská jaderná zbraň, kterou budou potopeny celé Britské ostrovy*“ a mnohá další v tomto duchu, zaznívají z prvního programu ruské státní televize. Adolf Hitler se vyjádřil, že pokud Němci prohrají válku, kterou rozpoutal, jako národ si ji nezaslouží přežít. Současní ruští představitelé jdou ještě dál – pokud by Rusko mělo prohrát, ať zhyne v jaderném infernu celý svět!

S Ruskou rozpínavostí mají zkušenost mnozí jeho sousedé. Řadu nezávislých států před sto lety Rusové krvavou cestou včlenili do Sovětského svazu. Polákům vrazili nůž do zad v roce 1939, kdy SSSR jako blízký spojenec Hitlera napomohl rozpoutat druhou světovou válku. Následovali Finové, Estonsko, Litva, Lotyšsko ... a mohli bychom dlouho pokračovat – vlastně až do současnosti. Maďari mají krvavou zkušenost z roku 1956, Československo za osvození zaplatilo ztrátou Podkarpatské Rusi a čtyřiceti lety ujařmení, posíleného ruskou okupací v roce 1968.

Jak se říká, kdo se nepoučí z historie, je odsouzen k tomu ji opakovat. Válku na Ukrajině tedy nemůžeme vnímat jako vzdálený konflikt, do kterého nám nic není. Nebo si někdo může myslet, že v případě vítězství by se Rusové zastavili na slovenské hranici? Jak dlouho by trvalo, než by svou chamtivou ruku pod nějakou záminkou natáhli i přes ní? A pak i přes tu českou?

Část našich – kupodivu hlavně slušní a čestní lidé, kteří jaksí automaticky nepřepokládají, že by jim někdo lhal – je pořád tak trochu pod vlivem prolhané komunistické propagandy, kterou nás režim krmil čtyři desetiletí. Je to podobné, jako s levicovými intelektuály za první republiky, kteří papouškovali, co se o Rusku a SSSR dočetli z jeho zdrojů. Mnohým otevřelo oči, až když se tam přijeli podívat. Já měl to štěstí, že jsem mohl procestovat skoro celý svět (navštívené země jsem přestal počítat, když už jich bylo sto). V SSSR a

pak v Rusku a na Ukrajině jsem byl několikrát, před rokem 1989 i po něm, a strávil jsem tam dost času. A nejen jako turista s organizovaným zájezdem. Ukrajinu jsem už v 70. letech projel autem sám jako student, od hraničního přechodu Vyšné Nemecké po Sevastopol a Jaltu. Rusko jsem v průběhu let procestoval křížem krážem, od Murmansk a ostrovů Františka Josefa na severu, po ruskou polární stanici Novolazarevskaja v Antarktidě, od Petrohradu a Moskvy po vzdálené město Korsakov na ostrově Sachalin. Takže mám určité srovnání. A věřte mi – v Rusku byste nechtěli žít! Máme rádi jeho literaturu a hudbu (Jiří Suchý kdysi výstižně poznamenal, že jsme milovali jejich dumky), ale co to je proti hluboce zakouřenému pohrdání hodnotou a kvalitou lidského života, protivníků i vlastních lidí.

Krátce řečeno, jestliže ve třicátých letech platilo, že u Madridu se bojuje i za Prahu, dnes totéž platí o Ukrajině. Je tedy v našem nejvyšším zájmu v tomto boji Ukrajincům pomoci. Je jasné, že nejvíc ze všeho potřebují zbraně. Ty my filatelisté ale nemáme a poslat jim je nemůžeme. Co však můžeme udělat, je pomoci rodinám ukrajinských bojovníků, jejich ženám a dětem, které u nás naleznou bezpečí a přechodný domov. Je jisté, že mnozí z nás to už udělali a dělají. Přispěli na finanční i materiální sbírky, ubytovávají utečence, poskytují, co mohou.

Dům filatelie Profil už více než dvacet let spolupracuje s Nadací Charty 77 – Kontem Bariéry. Přesvědčit se o tom můžete snadno, když navštívíte redakci časopisu Filatelie, uvidíte na chodbách po cestě desítky obrazů, které jsme koupili v jeho dobročinných aukcích, před čtyřmi lety jsme mu pomohli s vydáním vlastních známek na pomoc znevýhodněným dětem, a to je jenom část té přátelské spolupráce.

Konto Bariéry po vypuknutí války zřídilo Fond Ukrajina, na němž shromažďuje prostředky, kterými pak podporuje děti ukrajinských uprchlíků u nás. My jsme mu nyní pomohli zorganizovat vydání sešitku vlastních známek na podporu tohoto fondu. Sešitek není určen k prodeji, Konto Bariéry jej bude používat jako dárek – poděkování těm, kteří na jeho Fond Ukrajina přispějí peněžní částkou. Vítaný je samozřejmě každý příspěvek, velký i malý, sešitků však je jen něco přes tisíc, a tak jsme navrhli, aby jej dostali ti, kdo přispějí minimálně 2022 korun, což je částka

symbolicky odkazující na rok, v němž ruští agresori přepadli Ukrajinu a v důsledku toho vypukla uprchlická krize.

Vznik sešitku nebyl jednoduchý. Hned na počátku vyvstala otázka, co by na jeho známkách mělo být zobrazeno. Nadace navrhla využít některou z fotografií zobrazujících ukrajinské děti u nás.

O pomoc jsme poprosili známé tvůrce našich poštovních známek, manžele Libuši a Jaromíra Knotkovy a jejich syna Kamila. Ti se úkolu ujmulí s velkou péčí. Kamil Knotek z nich připravil první návrh.

V diskuzích však převládl názor, že to jen málo vypovídá o tragičnosti situace (tehdy se ještě zdálo, že Rusové mají drtivou převahu). Jaromír Knotek proto navrhl použít vlastní kresbu, k níž připsal: „Motivem známky je volná parafráze Picassova obrazu *Matka* z roku 1901 (téma prchající matky s dětmi je bohužel stále aktuální)“.

Vzniklý návrh jsme prostřednictvím agentury zastupující výtvarné umělce poslali majiteli autorských práv k původnímu vyobrazení, Picassově nadaci v Paříži, s žádostí o povolení k reprodukci.

Ta ale s transkripcí Picassova díla nesouhlasila. Užití původního díla by však vyžadovalo uhrazení velmi vysokého licenčního poplatku – což bylo v této souvislosti samozřejmě nereálné.

Mně osobně se Knotkova transkripce *Matky* líbila a chtěl jsem o její použití usilovat a bránit jej třeba i právní cestou (Právnickou fakultu University Karlovy jsem absolvoval prací na téma Autorské právo ve známkové tvorbě, na stejné téma jsem poté obhájil i práci doktorskou a vydal ji knižně – takže jsem cítil určitou kompetentnost v této věci). J. Knotek mi v této souvislosti napsal: „Ahoj, konečně jsem našel zmiňovaný článek. Tak se domnívám, že i když je profesor M.K. trochu sebestředná osobnost, jako ředitel NG by o problematice použití a citací děl tvůrců minulosti měl něco vědět. A jistě je obklopen smečkou právníků,

kteří na původnost – originalitu tvorby dohlíží. Duchampův Věšák na šaty byl vydražen za obrovskou sumu a sám ho nevyrobil. Ani se ho nedotkl. Pouze ho nechal zavést do galerie. A co takový Warhol? A prestižní cenu Jindřicha Chalupického obdržel za rok 2001 laureát T. Vaněk za pouhé reprodukce Ladových kreseb s drobnými kresebnými úpravami. A my tady vy-potíme příznakem repliku Picassovy kresby, aby mělo dříve větší údernost, a jdem na pranýř!? 'Zlaté prciny' (Film Nejistá sezóna). Ahoj Mirek."

Zmíněný článek reprodukuje tady:

KNÍŽÁK VYSTAVUJE: TENTOKRÁT OBRAZY „MALOVANÉ POČÍTAČEM“

SKRYTÁ ORIGINALITA

Milan Knížák (56) od loňských výstav v Mánesu a Uměleckoprůmyslovém muzeu nevystavoval. Psal, studoval, učil, diskutoval v médiích. Také ovšem pracoval. Výsledky své tvorby představuje do 23. prosince v Dejvické galerii Vincence Krámaře (Wuchterlova 16) v Praze.

Proč jste měl takovou výstavní pauzu?

Po velké výstavě výtvarky tozím nevystavovat. V podstatě netoužil příliš vystavovat nikdy. Činím tak jen v případě, když dokončím něco nového, nějaký projekt, tak si ho chci ověřit v novém prostoru, v novém prostředí, a k tomu je výstava patrně tím nejvhodnějším prostředkem. Výstava v Mánesu byla pro mne v podstatě první pražskou retrospektivou a znamenala pro mne definitivní zúčtování s dosavadní tvorbou. Někdy neposlouchám s tvorbou nových věcí, takže jsem čekal, až se začnou naplňovat samy, až dozrají k tomu, že je budu realizovat.

Jak vznikla myšlenka na projekt Skrytá originalita?

Milan Knížák - Romantická plavba (1997, computerová malba)

Nevznikla nejednou. Napsal jsem sbírku, která se nazývá Zoizené básně, kde jsem použil slov a obrátů libovolných autorů k vyjádření svých pocitů. Něco podobného se děje v těchto obrazech. Připadá mi zbytečné malovat jako někdo, protože výtvarky by to byla jen kopie toho někoho – když kopírování mi nepřípadá nijak poučující. Proto jsem použil torza nejručnějších obrazů a fotografií, které mi vyhovovaly, k tomu,

abych vytvořil vlastní obraz, jehož obsah je zcela autentický, přestože používám neautentické elementy. Není to umělecká krádež?

Tak za prvé: krádež to není už jen proto, že to avizují. Za druhé: v baroku byl podobný způsob zcela normální. Žádný z umělců si nečinil nárok na vlastnictví nějakého nápadu, způsobu apod. Tím, že záměrně používám díla některých tvůrců, obdivuji, vzdávám jim hold. Poněvadž vstupuji do jiných souvislostí a určitým způsobem je to jejich aktualizace. Především jim, i když to oni nevědí, děkuji.

Reknete to těm, kteří žijí a jejichž díla jste použil?

Proč ne? Až potkám třeba Milana Kuncu, tak mu to řeknu. To mi nečiní potíže.

Obrazy z nich jste vycházel, máte v oblíbě, nebo jsou náhodně vybrané?

Většinu těch věcí mám rád, nebo mám rád jejich autory. Dlouze jsem hledal elementy, které mohou vytvořit nový obraz, jehož obsah, jak jsem již zdůraznil, je zcela můj. Nejdivně jsem tedy protlačil všechny možné monografie, knihy a katalogy. První výtvarná podoba byla velmi hrubá koláž, kterou jsem sestíhal dohromady z mnoha set xerokopírných kopií. Podle této hrubé koláže jsem jednotlivé předlohy naskenoval do počítače a pak začala dlouhá práce s upravováním, tedy domalováváním celého obrazu.

Měníli jste třeba i barevnost původních obrazů?

Ovšem. Měníli jsem libovolné parametry jednotlivých prvků, převracel jsem strany, překresloval detaily, měnil proporce. Nakonec byl výsledek zapsán na disketu a potom nejrůznějšími technikami v různých velikostech vytisknuto a bude i součástí mé internetové stránky. Samozřejmě že jsem toto všechno nedělal sám, ale pomáhal mi můj technický asistent David Šaudek. Úspokojuje vás tato computerová malba víc než technika „ruční malby“?

Je to něco jiného. Proces je možná trochu odtážitý, rozkoš z přímého dotyku plátna, kterou malíři většinou nesmírně oceňují, tady chybí, ale výsledek je tak zvláštní a pro mne zajímavý, že v některém případě určitě nahradí ono manuální potěšení.

Když jste se dotýkal všech těch různých obrazů, měli jste třeba pocit, že komunikujete s jejich tvůrci?

Většinou ano, poněvadž někteří z nich jsou mými oblíbení. Mám jejich práci nesmírně rád, i když v ní náležím třeba i někdy radu chyby. Hodně mi napříklád oslovil neprávem zapomenutý Bernard Buffet.

PETR VOLF

Je třeba zdůraznit, že při této snaze jsme se setkali jen se samými vstřícnými a ochotnými lidmi. Výtvarnice a naše spolupracovnice Kateřina Krejčíková nám zprostředkovala kontakt na skvělého grafika a designéra Lumíra Kajnara, který navrhl inspirovat se výmluvnou fotografií, která obletěla svět. Jsou na ní kočárky ponechané dárci na nádraží v polském Přemyšlu pro prchající ukrajinské ženy a jejich děti.

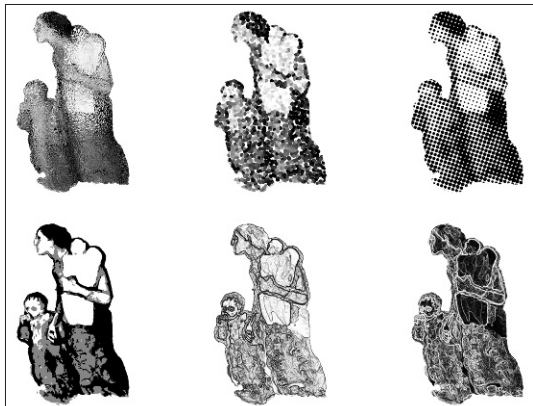

Z tohoto tématu vzešlý návrh pak vypadal takto:

Šlo sice o graficky naprosto zdařilé dílo, ale my se obávali, že osloví hlavně informované – a my na plánovaném sešitku neměli prostor, abychom jeho myšlenku vysvětlili těm ostatním.

V Praze v té době vzniklo dílo, které by se pro zamýšlený účel hodilo skvěle. Šlo o graffiti nastříkané na zdi v Mojžířově ulici v pražských Nuslích.

Symbolika jasná každému na první pohled. Smutná ukrajinská holčička chránící pod národní vlajkou západní svět symbolizovaný typickými pohádkovými postavkami jednotlivých evropských zemí – český Krteček, severský Mumínek, francouzský Obelix, polští Bolek a Lolek, pes Bitzer z britské pohádky Ovečka Shaun, německá včelka Mája – a je tu i americký Myšák Mickey. Autorem graffiti je Dmitrij Proškin, v Česku už od mládí žijící streetartový umělec kazašského původu, podepisující svá díla značkou *Chemis* (prý se ve škole nudil při hodinách chemie, místo toho neustále kreslil, a spolužáci mu pak dali tuhle přezdívku). O svém obrazu na Facebooku napsal: „*Ukrajina nyní bojuje, aby ochránila svou budoucnost a svobodu, stejně tak jako tu naši. Jako otec dvou dětí si nedokážu představit tu bezmocnost, bolest a strach, kterou obyčejní lidé prožívají. Všichni jsme viděli záběry těl, zničených měst a plné tělocvičny žen s dětmi a jejich prarodiči. Ve známých postavkách z dob našeho dětství, které jsou znázorněny jako plyšáci, je zastoupena Česká republika, Finsko nebo USA s Mickey Mousem. Jde o to, že holčička svým vlastním životem chrání všechny tyto své drahocenné hračky, což symbolizuje to, že před pohromou Ukrajina vlastně chrání nás. Životy lidí na Ukrajině jsou de facto naše lidské životy. Prosim, nepřestávejte pomáhat a ukazovat, na jakých hodnotách naší společnosti záleží.*“

Ačkoli umělec hned souhlasil s použitím své práce na známce, a nic za to nechtěl, opět převážila obava z autorskoprávních dohadů. Měli jsme totiž na věc dva právní názory.

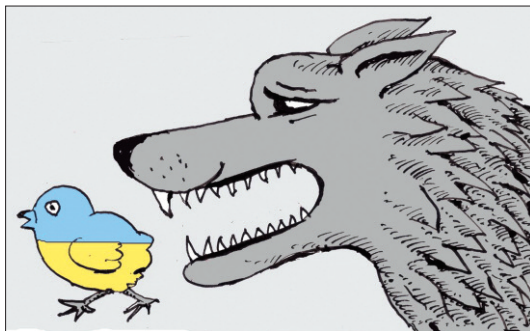
Naše kamarádka, na tuto oblast zaměřená právnička Veronika Křížová, nám ke graffiti napsala: „*Je to dobrý nápad. Myslím, že jste našli, co jste hledali. Vyřešit ale bude třeba nejen autorské právo, přestože to je základem posouzení (zde zejména osobnostní, jak vyplývá z povahy a umístění díla, dále viz. § 33 odst. 1 autorského zákona). Ohledně vyobrazených hraček se totiž může jednat i o právo známkové. Předpokládám, že budou započítány jako ochranné známky. Do hry pak v posouzení vstupuje i fakt, že se jedná také o celosvětově známé ochranné známky zahraničních majitelů práv v Evropské unii i ve Spojených státech, navíc v různém režimu s pravděpodobně širokou teritoriální ochranou a širokým spektrem užívaných tříd, a poštovní známka, ze své povahy, bude považována, bez ohledu na okolnosti, nejprve za komerční užití, a putovat může teoreticky po celém světě. Tento případ má svá specifika, ale při tomto zběžném posouzení je nutné myslet na možná rizika, pokud není možné seznámit se se všemi skutečnostmi. K obdobnému užití ochranné známky umělcem bez souhlasu majitelů práv existuje zajímavá rozhodovací praxe. Posílám například článek kolegy z Holandska, kterého znám z práce na jiné věci (<https://leidenlawblog.nl/articles/trademarks-in-works-of-art-are-allowed>). Nedávno se obdobná věc řešila i u tvorby NFTs.*“

Martin Holý, vedoucí oddělení známkové tvorby České pošty, nám napsal: „*Ačkoliv motiv vystihuje přesně naše pocity, autorská práva budou opět neřešitelná. Na případ pouličního umělce, kde reprodukce nemá komerční charakter, bude nahlíženo jinak než na komerční využití na známkách. Slovo komerční píše záporně, jelikož od nás bude Vlastní známka vždy komunikována jako komerční produkt, bez ohledu na jeho pozdější využití.*“

Někdo nám sice radil, ať požádáme autora, aby tam dal jen obyčejné anonymní hračky (medvídek), ale tím by se ztratila mezinárodní symbolika... Není divu, že nám autor, Chemis, na tenhle podnět napsal: „*To je samozřejmě škoda, úprava návrhu by ale nedávala smysl, těžko to nahradím něčím, co bude nést stejné poselství, a na nějaký úplně jiný návrh, bohužel, nemám časovou kapacitu. Jedině vybrat jiné dílo z mé tvorby, ale to nebude mít spojitost s touto akcí.*“

A byli jsme zase na začátku. Obrátili jsme se proto znovu na manžele Knotkovy, kteří nám napsali: „*Figurální výjevy nejsou naší doménou. Naší parketou je svět zvířat. Jak tak pořád přemýšlím o sešitku, napadlo mne vytvořit takové podobení: dravec nebo šelma vrhající se na nebohou kořist. Třeba vlk napadající beránka. A hlava vlka by mohla mít podobu Putinovy tváře – to by moc práce nedalo. K tomu by ale bylo třeba Putinova souhlasu. (?) :-)* Zdraví Mirek.“

Tenhle nápad, míněný sice možná tak trochu v žertu, se nakonec ukázal jako nosný. Když jsem totiž všechno sklíčeně vypsal paní Boženě Jirků, ředitelce Nadace Charty 77, odpověděla mi: „*Co Vy na tenhle obrázek, pane Beneši? Zdravím a přeji hezký den.*“ A připojila kresbu Jiřího Slívy, známého tvůrce našich známek, který ji pro tenhle účel pro nadaci vytvořil.

A tak jsme měli jednu věc, Kuře v nebezpečí dobře vystihovalo myšlenku, že ukrajinské děti jsou ohroženy a nezbyvá jim než prchat. My ale chtěli i něco optimističtějšího, takže jsme se rozhodli pro dvě známky, a pro tu druhou jsme hledali námět dál.

Prošmejdili jsme internet křížem krážem a skutečně jsme tu předlohu našli. Bylo to opět graffiti, tentokrát na zdi domu polského města Kandřín-Kozlí, které nám připadalo jako ideální. Chudák na životě ohrožené kuře bude utíkat na známkách na pravé straně sešitku, z východu na západ, a jakmile překročí pomyslnou hranici v jeho středu, stane se z bezbranného kuřátka holčička-Superman, která se vlkovi postaví na odpor. Takže jsme měli dokonce příběh. Soucit – a vzdor.

Universiteit
Leiden

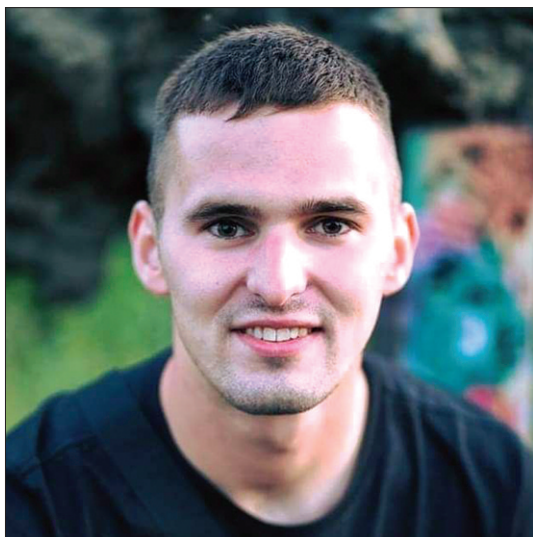
leidenlawblog

Trademarks in works of art are
allowed

Problém ovšem byl, že jsme nevěděli, kdo je autorem toho graffiti, a zaboha se nám to nedařilo zjistit. Pokud jsme o malbě vůbec našli nějakou zmínku, vždy obsahovala sdělení, že jde o dílo anonymní. Nakonec nás napadlo poprosit o pomoc Polské kulturní středisko v Praze, což se ukázalo jako skvělý nápad. Nejenže nám Matěj Čermák z programového oddělení PKS do druhého dne (!) autora vypátral a sehnal nám na něj kontakt, ale dokonce mu napsal a připravil ho na to, že se mu ozveme. To bylo velice užitečné, protože mluvil jen polsky, takže jsme si ušetřili počáteční klopotné vysvětlování, oč nám jde.

Ukázalo se, že tvůrce graffiti se jmenuje Piotr Piłka, pracuje v tatérském salonu a jako umělec používá značku Seik. O sobě nám napsal: „Narodil jsem se v roce 1991 v Kędzierzynu Koźle, kde v současné době žiju a pracuji. Graffiti nebo tzv. street artu se věnuju od roku 2000, kdy mi nahradilo akademickou korektnost malby.“

Když jsme mu popsali účel vydání – podporu dětí ukrajinských uprchlíků – bez dlouhých řečí souhlasil s použitím svého graffiti na známce a licenci k tomu nám poskytl zdarma. Na okraj podotýkám, že veškerou konverzaci jsme vedli přes WhatsApp, a to trojstranně, protože jediný dosažitelný tlumočník do polštiny, náš polský kamarád Łukasz, se právě nacházel ve Španělsku. To jen pro dokreslení improvizace, která nutně celý záměr emise provázela.

Kamil Knotek tedy už asi podvacáté předělal návrh sešitku (většinu těch návrhů pro nedostatek místa ani nezařazují, i když by bylo zajímavé je vidět), a už zbývalo jen doformulovat nápisy a návrh předložit České

poště ke schválení. I s těmi texty byla nějaká práce, ale nakonec jsme se rozhodli pro verzi, že méně je někdy více, a známky doprovodili jen logem Konta Bariéry a poznámkou, že jde o Fond Ukrajina.

Trochu mrzuté bylo, že podle nového předpisu České pošty, jsme na deskách sešitku nemohli uvést webovou adresu nadace, a tak jsme na ni na zadní straně dole vynechali místo a objednali v Postfilu, aby ji sem pak dodatečně dotiskla.

Pak už jen velká vstřícnost České pošty a jejího oddělení známkové tvorby, které objednávku na vydání tohoto sešitku vlastních známek pro Konto Bariéry – Fond Ukrajina vyřídilo promptně, a stejně velká vstřícnost tiskárny Hradištko, která pro tisk sešitku nalezla kousek prostoru ve svém nabitém výrobním programu. A samozřejmě vstřícnost Postfilu, která na destičky dotiskla webovou adresu nadace.

A to bylo všechno. Den vydání emise byl stanoven na čtvrtek 12. května a od té doby si sešítek žije vlastním životem a dělá radost těm, kteří jej od nadace Charty 77 – Konta Bariéry dostali jako poděkování za svůj velkorysý finanční příspěvek na Fond Ukrajina. Pokud chcete patřit mezi ně, stačí se zastavit v nadaci (Melantrichova 5, 110 00 Praha 1), nebo si jej objednejte prostřednictvím Zásilkové služby Profil, která jich pro členy Klubu Filatelie určitý počet zarezovala. Všechny peníze, které tímto způsobem budou získány, samozřejmě do poslední koruny půjdou na dobrý účel – tedy ve prospěch dětí ukrajinských uprchlíků v České republice.

Z celé akce máme velkou radost, ukázalo se, kolik hodných a ochotných lidí nám v jejím rámci pomohlo a vyšlo vstříc. Dobrá je i mezinárodní skladba autorů – Polsko a Česko nesou největší tíhu uprchlické krize v důsledku vpádu ruských agresorů na Ukrajinu, při jejím řešení spolupracují, a tak je hezké, že se to projevilo i v novém sešitku.

A to je v podstatě všechno, co jsem vám o těchto nových známkách chtěl a mohl říci. Když se teď dívám do počítače, ukázalo se, že jsem od 23. března do 10. května ve věci přípravy jejich vydání odeslal a dostal celkem 141 mailů a mnoho dalších dostali a odeslali všichni, kdo s tím pomáhali. Byla to spousta práce, ale udělali jsme ji rádi a přáli bychom si, aby to Nadaci Charty 77 a jejímu Kontu Bariéry – Fond Ukrajina přineslo co největší užitek!

František BENEŠ